

Kunnanhallitus	§ 20	19.01.2015
Valtuusto	§ 7	28.01.2015

Lausunto hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi

364/00.01.00.02/2014

KH § 20

Hallitus linjasi 28.8.2014 budjettiriihen yhteydessä, että metropolialueelle perustetaan metropolihallinto erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen ongelmien ratkaisemiseksi. Metropolihallinto käynnistyy vuoden 2017 kuntavaalien yhteydessä. Metropolihallinto muodostetaan metropolialueen MAL- sopimuskuntien varaan, jolloin metropolihallinnossa ovat mukana Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Siipoo, Kerava, Tuusula, Järvenpää, Kirkkonummi, Vihti, Nurmijärvi, Mäntsälä, Hyvinkää sekä Pomainen. Näiden lisäksi Porvoo ja Lohja voivat halutessaan liittyä metropolihallintoon.

Metropolihallinnon tehtäväksi tulee metropolikaavan laatiminen ja sen toimeenpanon varmistaminen sekä seuraavat julkishallinnon tehtävät: joukkoliikenteen suunnittelu ja hoitaminen (HSL), HSY:n ympäristöasiat sekä Uudenmaan liitolta siirtyviä tehtäviä. Toimivan asuntopoliitiikan toteutumisesta ja metropolihallinnon muista tehtävistä sovitaan lainvalmistelun jatkotyössä. Metropolihallinnolle turvataan kunnista riippumaton rahoitusratkaisu nykyisten kuntayhtymien tuloilla, valtionosuuksilla ja valmistelussa tarkentuvalla rahoitusratkaisulla. Metropolihallinnolle ei tule omaa verotusoikeutta. Metropolihallinnolle tulee vaaleilla valittava valtuusto, jonka vaalitivassa huomioidaan alueellinen ja puoluepoliittinen edustavuus

Hallituksen esitystä ei ole vielä poliittisella tasolla lopullisesti linjattu. Luonnos hallituksen esitykseksi on esityksen vaikutusten arvioinnin osalta vielä puutteellinen, ja esitystä tullaan täydentämään lausunton perusteella.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa metropolihallintoa koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta sekä siihen liittyvästä valtioneuvoston asetuksesta koskien metropolihallinnon valtionavustuksia. Hallituksen esitysluonnos on vielä tässä vaiheessa virkamiesesitys.

Lausuntoa antavia tahoja pyydetään arvioimaan hallituksen esityksen luonnosta oman kunnan/organisaation näkökulman ohella metropolialueen kokonaisuuden näkökulmasta käsin.

Kunnat voivat toimittaa oman lausuntonsa ohella myös haluamiensa kuntien kanssa yhteisen lausunnon.

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti alla olevista kysymyksistä.

Kunnanhallitus
Valtuusto

§ 20
§ 7

19.01.2015
28.01.2015

- 1a. Metropolihallinnon perustamisen tarkoitus ja tavoitteet
- 1b. Metropolihallinto ja sen jäsenkunnat (2- 3 §)
- 1c. Metropolihallinnon toimiala ja metropolihallinnolle siirrettävät tehtävät
- (4 § sekä esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 2-20)
- 1d. Metropolivaltuusto (5 §)
- 1e. Metropolivaalit (7- 13 §)
- 1f. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (14-16 §)
- 1g. Metropolisopimus (17 §)
- 1h. Kuntien maksuosuuksien määräytyminen ja valtion rahoitus metropoli- hallinnolle (18-19 § sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi metropoli- hallinnon valtionavustuksista)
- 1i. Metropolihallinnon toiminnan käynnistäminen (22 §)
- 1j. Perussopimus (23 §)
- 1k. Ensimmäisen metropolivaalit (24 §)
- 1l. Metropolihallinnonjärjestäytyminen (25 §)
- 1m. Metropolialueen laajentaminen (26 §)
- 1n. Voimassa olevat viranomaisluvut, vireillä olevat asiat sekä voimassa olevat sopimukset ja sitoumukset (27- 29 §)
- 1o. Henkilöstö (30 §)
- 1p. Lain vaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseen (lakiehdotus 16) liittyen lausunnonantajaa pyydetään erityisesti arvioimaan:

- Metropolikaavan ohjaus- ja oikeusvaikutuksia osana kaavajärjestelmää 2b. Metropolikaavan muodostumista kahdesta osasta, suunnitelmaosasta ja toimeenpano-osasta, sekä metropolisopimuksen sisältöä ja suhdetta metropolikaavaan
- Metropolialueen osoittamista suunnittelutarvealueeksi ja suunnittelutarveasioiden siirtoa metropolihallinnolle

Lisäksi lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa mihin lakiehdotuksiin (lakiehdotukset 2 - 15 ja 17 - 20) liittyvät asiat ja esittämään mahdolliset muut kysymykset ja asiat.

Lakiehdotuskokonaisuus on liitteenä. Kuuma- kunnat ovat valmistelleet yhteistä lausuntoa, ja sitä on käsitelty Kuuman johtokunnassa 17.1.2015; myös liitteenä.

Vielä liitteenä on Nurmijärven kunnanhallituksen antama lausunto metropolihallintoa valmistelleen työryhmän väliraportista 30.6.2014 § 212.

Nyt pyydettyä lausuntoa on valmisteltu keskushallinnon ja elinkeino- ja kuntakehityskeskuksen yhteistyössä ottaen huomioon johdonmukaisuus kunnan väliraporttilausunnon kanssa. Lausunto on liitteessä.

Kunnanhallitus	§ 20	19.01.2015
Valtuusto	§ 7	28.01.2015

Esitys: Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto antaa valtiovarainministeriölle liitteen mukaisen lausunnon hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi.

Lisätietoja: kunnanjohtaja Kimmo Behm, puh. 040 317 2000,
kehitysjohtaja Aarno Kononen, puh. 040 317 2361

Asian käsittely: Keskustelun kuluessa Peltonen Kuuselan kannattamana esitti, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi. Lausunnosta on käytävä ilmi metropolihallinnon hyödyllisyys Nurmijärvelle ja nurmijärveläisille, eikä se saa perustua virheellisiin kustannuslaskelmiin.

Koska oli tehty kannatettu esitys asian palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi, puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi seuraavan nimenhuutoäänestyksen:

Asian käsittelyn jatkaminen = jaa
Peltosen palautusesitys = ei

Äänestyksen tulos:

jaa 7 ääntä: Handolin, Kakko, Rätty, Sivula, Tapiolinna, Vaulamo, Mäkelä.

ei 3 ääntä: Kuusela, Latva, Peltonen
poissa 1: Toivonen.

Kunnanhallitus oli äänestyksen tuloksena äänin 7 - 3 - 1 (poissa) päättänyt jatkaa asian käsittelyä.

Asian käsittelyn jatkuessa Kuusela Peltosen kannattamana esitti, että 1d –kohta siirretään lausunnon loppuun Nurmijärven kunnalla ei ole lausuttavaa –kohtaan.

Koska oli tehty esittelijän esityksestä poikkeava kannatettu muutos-esitys, puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi seuraavan nimenhuutoäänestyksen:

Esittelijän esitys = jaa
Kuuselan esitys = ei

Äänestyksen tulos:

jaa 7 ääntä: Handolin, Kakko, Rätty, Sivula, Tapiolinna, Vaulamo, Mäkelä

ei 3 ääntä: Kuusela, Latva, Peltonen
poissa 1: Toivonen.

Päätös: Kunnanhallitus oli äänestyksen tuloksena äänin 7 - 3 - 1 (poissa) hyväksynyt esittelijän esityksen.

Kunnanhallitus
Valtuusto

§ 20
§ 7

19.01.2015
28.01.2015

Peltonen jätti päätökseen eriävän mielipiteensä, joka on liitteenä.

Päätökseen kuuluu liite nrot 2 ja 3.

KV § 7

Valtuuston pöydille oli jaettu kustannusten osalta sivua kaksi koskeva korjattu lausuntoesitys.

Keskustelun aikana SDP:n valtuustoryhmä teki seuraavan muutosesityksen sivulle 1. Yleistä: poistetaan ensimmäinen kappale ja korvataan seuraavalla tekstillä:

"Nurmijärven kunta pitää tärkeänä, että hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukainen metropolihallinto toteutetaan. Tavoitteena tulee olla parantaa metropolialueen kilpailukykyä, estää segregatiota sekä tehostaa maankäytön, asuminen ja liikenteen suunnittelua ja toteutusta."

Tarja Haaranen kannatti SDP:n ryhmän esitystä.

Puheenjohtaja määräsi keskustelun päätyttyä äänestyksen ja äänestysesitys on seuraava:

jaa = kunnanhallituksen korjatun esityksen hyväksyminen
ei = SDP:n valtuustoryhmän esitys

Äänestyksen tulos:

jaa 36 valtuutettua

ei 15 valtuutettua

(liite 1).

Päätös:

Valtuusto oli äänestyksen jälkeen äänin 36 - 15 hyväksynyt kunnanhallituksen esityksen kunnan lausunnoksi pöydille jaetulla korjauksella muutettuna.

Päätökseen kuuluu liitteet nro 3 ja 3a.

Valtuutettu Virpi Rätty saapui kokoukseen klo 18.25, jolloin Riina Mattila siirtyi Kirsi Lompolon varajäseneksi ja Sami Naapuri poistui. Kirsi Lompola saapui kokoukseen klo 18.27 keskustelun vielä jatkuessa ja Riina Mattila poistui.

Otteen oikeaksi todistaa Nurmijärvellä 3.2.2015

Anne Pölönen
kunnansihteeri
jakelu

ote:

valtiovarainministerio@vm.fi

tiedoksi: Behm, Kononen, Anttila

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ METROPOLIHALLINTOA
KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Yleistä

Nurmijärven kunta ei hyväksy lakiesityksen mukaista metropolihallintoa, vaan pitää edelleen tarkoituksenmukaisempana, että metropolihallinnolle kaavailtuja tehtäviä toteutetaan nykyisiä seudun 14 kunnan ja valtion sopimus- ja yhteistoimintamalleja sekä yhteisorganisaatioita edelleen kehittämällä. Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslakia voidaan kehittää metropolialuetta koskevilla säännöksillä.

Nurmijärven kunta suhtautui metropolihallintoa valmistelevan työryhmän väliraportista antamassaan lausunnossa kesäkuussa 2014 metropolihallintoon erittäin kriittisesti. Kunta esitti, että metropolihallinnolle asetettuja tavoitteita ja tehtäviä voitaisiin toteuttaa kehittämällä nykyisiä 14 kunnan ja valtion yhteistoimintamalleja sitovimmiksi ja organisoida niitä koskeva valmistelu ja päätöksenteko Uudenmaan liiton sisälle.

Metropolihallintoa koskevaa lainsäädäntöä on kuitenkin kehitetty siten, että se muodostaa uuden hallinnon tason, kaventaa merkittävästi kuntien päätösvaltaa sekä lisää kuntien kustannuksia ja alueen asukkaiden verorasitusta.

Lausuntopyynnön kohteena oleva lakiluonnoskokonaisuus on selkeytynyt kesän 2014 väliraporttivaiheesta, mutta on erityisesti vaikutusten arvioinnin osalta erittäin puutteellinen. Perusteluosassa on useassa kohdassa ainoastaan todettu, että ko. säännöksen vaikutuksia ei tässä vaiheessa voida arvioida tai että vaikutukset riippuvat siitä, miten kuntayhtymän perussopimuksessa asia ratkaistaan. Asianmukainen lainsäädännön valmistelu edellyttää näin merkittävässä ja laajasti kuntien itsehallintoon ja talouteen vaikuttavassa asiassa, että vaikutukset on riittävällä tarkkuudella arvioitu ennen päätöksentekoa.

Kuntien rooli Helsingin seudulla muuttuisi useiden samanaikaisten niiden toimintaa koskevien muutosten vuoksi radikaalisti. Kuntien tehtävät supistuvat Sote-uudistuksen myötä oleellisesti kuntien talousarvion ja henkilöstömäärän osalta, kuntien rooli maksajana kuitenkin säilyy. Metropolihallinto veisi toteutuessaan kunnilta merkittävästi kunnan elinvoimaan ja kehittämiseen liittyvää päätösvaltaa ja -vastuuta. Kuntien roolia on kavennettu olennaisesti ja uskotaan vahvasti keskitetyn hallintovallan toimivuuteen. Nurmijärven kunnan näkökulmasta kunnan vaikutusvalta strategisessa maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisessä supistuu merkittävästi.

Nykytilanteeseen verrattuna metropolihallinto tuo Nurmijärvelle lisää kustannuksia arviolta kolme miljoonaa euroa. Ratkaisu ei ole perustuslain mukaisesti kunnallista itsehallintoa ja saatua kehitystä arvostava. Metropolilainsäädännön yhteydessä valtion tulee varautua vastaavaan, uusia lakisääteisiä tehtäviä koskevaan täysimääräiseen valtionosuuden lisäämiseen, kuten kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 133/2014) on esitetty (kts myös kohta 1h).

Uusi metropolihallinto lisäisi merkittävästi hallinnon kustannuksia, jotka asukkaat ja yritykset maksavat verojen kautta. Olennaista on nyt pohtia, mikä välttämätön koordinaatio Helsingin seudulle tarvitaan, kehittää sitä nykyisten hallinnon rakenteiden pohjalta ja jättää loput tehtävät kunnille, jotta liian kallis, raskas ja jäykkä hallinto ei haittaa seudun kehitystä.

Mikäli metropolihallintolaki ja siihen liittyvät erityislait kuitenkin hyväksytään, tulee seuraavat näkökohdat ottaa lainsäädännön jatkovalmistelussa huomioon.

Kannanotot lausunnonantajille esitettyihin kysymyksiin

1a. Metropolihallinnon perustamisen tarkoitus ja tavoitteet

Helsingin seudun kunnat ovat tuoneet lausunnoissaan esiin, että seudulla "tavoitteena on yksinkertaistaa, tehostaa ja selkiinnyttää nykyistä seudullisten palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa erityisesti Helsingin seudun alueen maankäytön, asumisen, liikenteen ja ympäristön osalta demokratian lisäämiseksi, kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja segregaatian ehkäisemiseksi" (muun muassa Helsingin seudun yhteistyökokous 8.4.2011 ja KUUMA-hallitus 20.3.2012). Lisäksi kunnat ovat aiemmin lausuneet, että tälle alueelle tarvitaan oma metropoliratkaisu, mutta uusia hallinnon ja päätöksenteon tasoja ei haluta lisää (KUUMA-hallitus 20.3.2012).

Väliraporttilausunnoissaan KUUMA-kunnat korostivat, että metropoliseudun rakentamista olisi mahdollista jatkaa nykyisiä seudun 14 kunnan ja valtion sopimus- ja yhteistoimintamalleja sekä yhteisorganisaatioita edelleen kehittämällä, mikäli seudullisen ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseen voitaisiin osoittaa riittävä seudullinen rahoitus.

Lakiluonnoksessa korostuu nyt metropolihallinnon strateginen ja ohjaava rooli suhteessa alueen maankäytön, asumisen ja liikenteen tehtävien hoitamiseen. Myös KUUMA-kuntien aiemmin edellyttämä seututiedon ylläpito ja tuottaminen on sisällytetty metropolihallinnon tehtäviin. Sen sijaan ongelmien ja tarpeiden ratkaisemiseksi kaivattu seudullinen rahoitus esimerkiksi infrastruktuurin osalta jää joukkoliikenteen hoitamista lukuun ottamatta avoimeksi.

Nurmijärven kunta yhtyy tältä osin edellä esitettyyn KUUMA- kuntien yhtei-

seen näkemykseen.

1b. Metropolihallinto ja sen jäsenkunnat (2- 3 §)

Metropolihallinnon jäsenkuntia ovat lakiluonnoksen mukaan nykyiset Helsingin seudun 14 kuntaa. Porvoo ja Lohja voivat liittyä metropolihallinnon jäsenkunniksi joko vuonna 2017 tai vuonna 2021 alkavan vaalikauden alusta lukien. Nurmijärven kunnan mielestä lainsäätäjän pitää ratkaista metropolihallinnon laajuus.

1c. Metropolihallinnon toimiala ja metropolihallinnolle siirrettävät tehtävät (4 § sekä esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 2-20)

Metropolihallinnolle on perusteltua koota niitä maankäytön, asumisen ja liikenteen seudullisen suunnittelun tehtäviä, joita tällä hetkellä hoidetaan HSYK- kokouksen, MAL- neuvottelukunnan, Uudenmaan liiton , HSL:n liikennejärjestelmäsuunnittelun ja ELY:n vapaaehtoisessa yhteistyössä. Sen sijaan maapolitiikan strateginen suunnittelu ja maapolitiikan hoitaminen kytkeytyy kiinteästi asemakaavoitukseen ja se tulisi jättää kuntien tehtäväksi. Metropolihallinnolle kaavailtujen rakennuttamispalveluiden osalta Nurmijärven kunta ei pidä tätä omalta osaltaan tarpeellisena eikä halua sitä rahoittaa.

Metropolihallinnon tehtäväkokonaisuus tulisi jatkossa kuvata selkeämmin lakiehdotuksessa kuin nyt lähetetyssä lausuntomateriaalissa, jossa monesta erillisestä lakiehdotuksesta koostuvaa kokonaisuutta on vaikeaa hahmottaa.

1d. Metropolivaltuusto (5 §)

Lain perusteluosan vertailuista muihin metropoleihin käy ilmi, että ainoastaan niissä tapauksissa, joissa myös sote-asioiden tehtävät on annettu metropolihallinnolle, on käytössä suorilla vaaleilla valittava metropolivaltuusto. Metropolihallinto voitaisiin sille nyt kaavailtujen tehtävien puolesta järjestää pakko-kuntayhtymänä, jonka hallintomalli rakentuu kuntien valitsemien edustajien pohjalle.

Nurmijärven kunta ei kannata suorilla vaaleilla valittavaa metropolivaltuustoa. Metropolihallinnolle kaavailut maankäytön, asumisen, liikenteen ja joukkoliikenteen tehtävät ovat kuntalaisten kannalta merkittäviä, mutta silti huomattavasti vähäisempiä kuin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joiden hallintoon ei ole esitetty suoria vaaleja. Lisäksi metropolihallinnon kustannuksista erittäin suuri osa koskee joukkoliikennettä, minkä hoitamiseen suorilla vaaleilla valittu hallintomalli ei ole kustannustehokas.

1e. Metropolivaalit (7- 13 §)

Kuuma-kunnat painottivat väliraporttilausunnossaan alueellista edustavuutta vaalijärjestelmässä. Nurmijärven kunta yhtyy tältä osin KUUMA-kuntien kannanottoon, jonka mukaan vain vähintään kolmen vaalipiirin mukainen vaihtoehto turvaa kaikille metropolihallinnon jäsenkunnille riittävän alueellisen edustavuuden. Lisäksi kustakin kunnasta on valittava kuitenkin vähintään yksi metropolivaltuutettu ja metropolivaltuuston paikkajaon on vastattava poliittisten ryhmien metropolivaaleissa saamia äänimääriä.

Järjestettiin metropolivaalit sitten yhtenä tai kolmena vaalipiirinä, niin lopputulos on se, että Espoon, Helsingin ja Vantaan alueilta valitut metropolivaltuutetut ovat lähes 80 % koko valtuuston määrästä. Niistä kunnista valitut käytännössä päättävät myös kehyskuntien metropolihallinnolle kuuluvat asiat. Hyvin mahdollista on, että äänestysaktiivisuus jää metropolivaaleissa hyvin alhaiseksi – tuskin lähellekään kuntavaalien aktiivisuutta. Metropolihallinnon on vaikea saada koko metropolialueen asukkaiden tuki. Kun merkittävä osa kunnan päätösvallasta siirtyy metropolihallinnolle ja suunnitelluille sote-alueille, saattaa tämä laskea kansalaisten kiinnostusta myös kuntavaaleihin.

1f. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (14- 16 §)

Suorat vaalit sinänsä aina lisäävät asukkaiden osallistumismahdollisuuksia ja vastuu henkilöityy, mutta samalla on otettava huomioon tehtävien merkittävyys. Mahdollisuuksien muutos on myös analysoitava: vaikutusmahdollisuudet asukkaita lähellä olevien kuntien kautta vastaavasti heikkenevät. Liittyen kohdan 1e. näkemykseemme nähdään nurmijärveläisten vaikutusmahdollisuuksien huomattavasti kapenevan oman alueensa asioiden osalta. Lopputulosta eivät juurikaan muuta metropolin asukkaille suoma aloiteoikeus ja mahdollisuus vaatia neuvoa antavaa kansanäänestystä.

Alueen suunnittelun avoimuus metropolihallinnossa lisääntyy, mutta sama tulos saavutetaan myös vastaavien tehtävien antamisella Uudenmaan liitolle.

1g. Metropolisopimus (17 §)

Metropolikaavaan liittyy vahva metropolisopimus. Lakiluonnoksen mukaan metropolikaavan toteuttamiseksi tarpeellisista metropolihallinnon ja valtion sekä tarpeellisilta osin myös kuntien ja muiden toteuttamisen kannalta keskeisten tahojen toimenpiteistä ja niiden ajoituksesta sovitaan metropolisopimuksessa. Osapuolet voivat sopimuksessa sopia myös muista kuin metropolikaavan toteuttamiseen liittyvistä alueen kehittämistoimenpiteistä. Metro-

polisopimusta valmisteltaessa tulee tiedottaa osallisille sen lähtökohdista , tavoitteista ja sisällöstä. Koska metropolisopimuksessa sovittavien asioiden rahoitus koskee alueen kuntia, on Nurmijärven kunnan mielestä välttämätöntä, että metropolihallinnon jäsenkunnat ovat metropolisopimuksen sopija-osapuolia.

1h. Kuntien maksuosuuksien määräytyminen ja valtion rahoitus metropolihallinnolle (18- 19 § sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi metropolihallinnon valtionavustuksista)

Täsmennystä edellyttävät vielä erityisesti metropolihallinnon jäsenkuntien maksuosuuksiin liittyvä perussopimuksesta päättäminen sekä joukkoliikenteen kustannuksiin liittyvä valtionavustuksen määräytyminen.

Hallitus on 15.9.2014 antanut eduskunnalle esityksen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 133/2014). Esityksen mukaan muun muassa "uusissa ja laajentuviissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista ellei valtionosuustehtäviin tehdä vastaavan suuruisia vähennyksiä (55§:n 2 momentti)". Tämä lakiesitys tulee huomioida myös metropolihallintoon liittyen.

Lakiluonnoksen mukaan metropolihallinnon on hoidettava muun muassa liikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen suunnittelu, joukkoliikenteen liikennepalveluiden suunnittelu ja hankinta sekä joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmästä sekä taksoista päättäminen. Nykyisten ei-HSL-jäsenkuntien maksuosuuksien nousu estetään sillä, että metropolihallinnolle maksetaan valtionavustusta kunnille uusien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat yhtenäisen lippujärjestelmän luomisesta ja ylläpitämisestä sen koko alueella ja joukkoliikenteen taksojen alentamiseen. KUUMA-kuntien näkökulmasta tämän mallin toteutusta tulee vielä täsmentää esimerkiksi mainitsemalla valtionavustuksen vähimmäismäärä liittyen erityisesti kunnille uusiin joukkoliikenteen tehtäviin. Nykyisten HSL-jäsenkuntien maksosuudet eivät saa tämän vuoksi nousta. Lisäksi joukkoliikenteeseen liittyvien jäsenkuntien maksuosuuksien tulee perustua aiheuttamisperusteeseen (ns. nousuperusteeseen), ei väestömääräperusteeseen.

1j. Perussopimus (23 §)

Lakiluonnoksessa metropolihallinnon perussopimus mainitaan mm. kuntien maksuosuuksiin liittyen (maksosuudet jakautuvat jäsenkuntien välillä asukasluvun suhteessa, jos jäsenkunnat eivät perussopimuksessa toisin sovi).

Perussopimuksen hyväksyvä taho tai tahot jäävät kuitenkin epäselviksi (jäsenkunnat vai edustajainkokous). Jos perussopimuksen hyväksyvät jäsenkunnat, on KUUMA-kuntien mielestä päätöksenteon perusteet ja -malli määrittävä laissa ja kaikkien jäsenkuntien vaikutusmahdollisuudet turvattava.

Metropolihallintoa koskevassa lakipaketissa metropolihallinto tulee joukkoliikennelain mukaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Kysymys yhtenäisen lippujärjestelmän laajentamisesta koko alueelle on lainsäätäjän taholta jätetty perussopimuksessa sovittavaksi. Tämä merkitsee joukkoliikenteen järjestämisestä laajemmalle alueelle kertyvien lisäkustannusten kohdistumista lähes kokonaan kunnille, koska lakipaketissa tältä osin valtion osallistuminen jätetty harkinnanvaraiseksi ja tariffituen osalta enimmäismääräksi on määritetty 10 % (Valtioneuvoston asetusluonnos metropolihallinnon valtionavustuksista). Jos kunnat eivät perussopimuksessa kykene tästä sopimaan, voi valtioneuvosto metropolihallintoa koskevan lain 23 §:n mukaan määrätä tästä asiasta kuntia kuultuaan. Jos valtion tavoitteena on saada aikaan yhtenäinen joukkoliikenteen lippujärjestelmä koko alueelle, olisi selkeämpää määrätä siitä metropolilaissa sitovasti ja korvata kunnille tästä lisätehtävästä kertyvät kustannukset täysimääräisesti.

1m. Metropolialueen laajentaminen (26 §)

Nurmijärven kunnan mielestä lainsäätäjän tulisi ratkaista metropolihallinnon laajuus ja siihen osallistuvat kunnat suoraan metropolilaissa, eikä jättää tältä osin eräille kunnille omaa harkintavaltaa myöhemmin käytettäväksi.

1o. Henkilöstö (30 §)

Tulisi selkeämmin osoittaa, missä yhteydessä metropolihallinnon henkilöstöä koskevat päätökset tehdään.

1p. Lain vaikutukset

Esimerkiksi Nurmijärven osalta laskennallinen yli yhden veroprosentin kustannusosuus on liian suuri kustannus metropolihallinnon tehtävien hoidosta ja estää seudun taloudellisen aktiviteetin kasvun.

Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseen (lakiehdotus 16) liittyen lausunnonantajaa pyydetään erityisesti arvioimaan:

- 2a. Metropolikaavan ohjaus- ja oikeusvaikutuksia osana kaavajärjestelmää
- 2b. Metropolikaavan muodostumista kahdesta osasta, suunnitelmaosasta ja toimeenpano-osasta, sekä metropolisopimuksen sisältöä ja suhdetta

metropolikaavaan

KUUMA-kunnat ovat väliraporttilausunnoissaan painottaneet MAL-aiesopimusta sekä seudun liikennejärjestelmää tukevan kaavallisen yhteisen näkemyksen (esimerkiksi ns. strategisen yleiskaavan) tärkeyttä. Lakiluonnoksessa metropolikaava korvaa metropolialueella maakuntakaavan ja yleiskaavoitus säilyy jäsenkunnilla. Jos kuitenkin voimassa oleva yleiskaava ja metropolikaava ovat ilmeisessä ristiriidassa, metropolikaavassa voidaan määrätä, että metropolikaava korvaa yleiskaavan. KUUMA-kuntien näkökulmasta metropolikaavalla tulee olla ensisijassa strateginen rooli mukaan lukien toteutuksen ajoitus ja resurssien ohjaaminen. Metropolikaavalla ei tule tehdä yleiskaavatasoista eikä sitä tarkempaa maankäytön suunnittelua. Metropolikaava voi korvata yleiskaavan vain, jos voimassa oleva yleiskaava ja metropolikaava ovat vakavassa ristiriidassa siten, että tilanne vaarantaa metropolialueen kehittymisen.

Uhkana on, että metropolihallinto voi esimerkiksi yhdyskuntarakenteen hajaantumisen estämiseksi käyttää järeimpänä keinonaan kunnan oikeusvaikutteisen yleiskaavan korvaamista metropolikaavalla siten, että asemakaava-alueen ulkopuolisten kyläalueiden kehittäminen estetään kunnan tahdon vastaisesti.

Nurmijärven kunta edellyttää, että metropolikaavan laatimista varten asetettavassa toimielimessä tulee olla valtion edustajien lisäksi metropolialueen jäsenkuntien edustus.

Lakiluonnoksen mukaan ympäristöministeriö voi antaa kaavan toteuttavalle viranomaiselle oikeuden lunastaa maakuntakaavaan tai metropolikaavaan otetun alueen tai sen käyttöoikeuden supistamisen, jos se on tarpeellista maakuntakaavan tai metropolikaavan toteuttamiseksi valtion, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten. Nurmijärven kunta yhtyy KUUMA-kuntien näkemykseen, että kunnille tulee antaa suora maan lunastusoikeus metropolikaavaan ja yleiskaavaan perustuen.

Metropolikaavan oikeusvaikutuksena MRL 34 i §:ssä todetaan, että metropolikaavassa voidaan määrätä, että metropolikaava korvaa kunnan yleiskaavan, joka on ilmeisessä ristiriidassa metropolikaavan kanssa. Kun metropolikaavan laatiminen on metropolihallinnon tehtävä, se koetaan kuten maakuntakaava, jonka laatiminen ei juurikaan kiinnosta kuntalaisia. Ongelmana on, miten metropolikaavaan määräykseen sisältyvä yleiskaavan korvaaminen metropolikaavalla saadaan riittävällä tavalla kuntalaisten tietoon. Tämä tulee turvata esim. metropolikaavan nähtäville asettamista koskeissa säännöksissä.

Metropolikaavan toimeenpano-osan suhteen on kyseenalaista kuntien itsehallinnon kannalta, voidaanko metropolikaavassa määrätä jonkun alueen mitoitus ja toteutuksen ajoitus kunnan tahdon vastaisesti, koska kunnalle kertyvät alueiden kunnallistekniikan toteutuksen ja asukkaiden tarvitsemien julkisten palvelujen kustannukset.

- *2c Metropolialueen osoittamista suunnittelutarvealueeksi ja suunnittelutarveasioiden siirtoa metropolihallinnolle*

Metropolialue on lakiluonnoksen mukaan suunnittelutarvealuetta ja metropolihallinto päättää suunnittelutarveratkaisuista (metropolihallinto ratkaisee ns. erityisten edellytysten olemassaolon rakennuslupaa myönnettäessä). Lupaviranomaisena toimiminen hidastaa rakennuslupien myöntämistä ja samalla seudun kehittymistä. Se on metropolihallinnolle liian operationaalinen ja raskas tehtävä sekä vie voimavarat metropolihallinnon päätehtävältä eli strategisten MAL-asioiden kokoamiselta ja järjestämiseltä.

Suunnittelutarveratkaisujen osalta toimivalta tulee säilyttää kunnilla. Metropolihallinnolle voi olla valitusoikeus päätöksistä kuten nykyisin ELY-keskuksella. Kun MRL:iin lisätään 137 a §, tulee kuntien muuttaa ratkaisukäytäntöään sitä vastaavasti. Tulkinnan tulee olla sama riippumatta päätöksentekotahosta. Alueelliset hallinto-oikeudet luovat aikanaan linjan uuden säännöksen tulkinnasta valitusten myötä.

Suunnittelutarveratkaisuista päättäminen on operatiivista toimintaa ja se veisi metropolihallinnolta liian paljon resursseja, jotka tulisi kohdentaa strategiseen suunnitteluun. Avoin kysymys on, miten metropolihallinto hoitaisi suunnittelutarveratkaisuihin liittyvän asiakasneuvonnan. Lakiluonnos perusteluineen ei anna vastauksia siihen, antaako kunta lausunnon suunnittelutarveratkaisua koskevasta hakemuksesta. MRL:n muutosluonnos ei myöskään ota kantaa siihen, miten menetellään, jos suunnittelutarveratkaisun yhteydessä on tarpeen poiketa esim. rakennusjärjestyksen määräyksestä vrt. esim. ranta-alueen poikkeaminen ja poikkeaminen samanlaisesti muusta säännöksestä.

Lisäksi lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa mihin lakiehdotuksiin (lakiehdotukset 2 - 15 ja 17 - 20) liittyvät asiat ja esittämään mahdolliset muut kysymykset ja asiat.

Metropolihallinnon jäsenkunnat ovat myös Uudenmaan liiton jäsenkuntia. Näin ollen kunnat maksavat jäsenmaksua tai maksuosuutta sekä metropolihallinnolle että Uudenmaan liitolle. KUUMA-kuntien näkökulmasta Uudenmaan liiton tehtävät, toiminta-alue sekä kuntien jäsenmaksut tulee ar-

vioida uudelleen. Samassa yhteydessä tulee arvioida myös valtion aluehallinnon tehtävät sekä mahdollisesti siirtää osa niistä metropolihallinnolle.

Nurmijärven kunnalla ei ole lausuttavaa lausuntopyynnön kohdista:

1i. Metropolihallinnon toiminnan käynnistäminen (22 §)

1k. Ensimmäiset metropolivaalit (24 §)

1l. Metropolihallinnon järjestäytyminen (25 §)

1n. Voimassa olevat viranomaisluvat, vireillä olevat asiat sekä voimassa olevat sopimukset ja sitoumukset (27- 29 §)